

Решение тригонометрических неравенств.

The diagram shows a unit circle with the following values:

- Angles (Degrees):** 0°, 30°, 45°, 60°, 90°, 120°, 135°, 150°, 180°, 210°, 225°, 240°, 270°, 300°, 315°, 330°, 360°.
- Angles (Radians):** 0, $\frac{\pi}{6}$, $\frac{\pi}{4}$, $\frac{\pi}{3}$, $\frac{\pi}{2}$, $\frac{2\pi}{3}$, $\frac{3\pi}{4}$, $\frac{5\pi}{6}$, π , $\frac{7\pi}{6}$, $\frac{5\pi}{4}$, $\frac{4\pi}{3}$, $\frac{3\pi}{2}$, $\frac{5\pi}{3}$, $\frac{7\pi}{4}$, $\frac{11\pi}{6}$, 2π .
- Trigonometric Values (Sine and Cosine):**
  - Sine (y-coordinate):** 0, $\frac{1}{2}$, $\frac{\sqrt{2}}{2}$, $\frac{\sqrt{3}}{2}$, 1, $\frac{\sqrt{3}}{2}$, $\frac{\sqrt{2}}{2}$, $\frac{1}{2}$, 0, $-\frac{1}{2}$, $-\frac{\sqrt{2}}{2}$, $-\frac{\sqrt{3}}{2}$, -1, $-\frac{\sqrt{3}}{2}$, $-\frac{\sqrt{2}}{2}$, $-\frac{1}{2}$, 0.
  - Cosine (x-coordinate):** 1, $\frac{\sqrt{3}}{2}$, $\frac{\sqrt{2}}{2}$, $\frac{1}{2}$, 0, $-\frac{1}{2}$, $-\frac{\sqrt{2}}{2}$, $-\frac{\sqrt{3}}{2}$, -1, $-\frac{\sqrt{3}}{2}$, $-\frac{\sqrt{2}}{2}$, $-\frac{1}{2}$, 0, $\frac{1}{2}$, $\frac{\sqrt{2}}{2}$, $\frac{\sqrt{3}}{2}$, 1.
- Arc Lengths (for angles > 2π or < 0):**
  - For angles > 2π: $\frac{\pi}{6}$, $\frac{\pi}{4}$, $\frac{\pi}{3}$, $\frac{\pi}{2}$, $\frac{2\pi}{3}$, $\frac{3\pi}{4}$, $\frac{5\pi}{6}$, π , $\frac{7\pi}{6}$, $\frac{5\pi}{4}$, $\frac{4\pi}{3}$, $\frac{3\pi}{2}$, $\frac{5\pi}{3}$, $\frac{7\pi}{4}$, $\frac{11\pi}{6}$, 2π .
  - For angles < 0: $-\frac{\pi}{6}$, $-\frac{\pi}{4}$, $-\frac{\pi}{3}$, $-\frac{\pi}{2}$, $-\frac{2\pi}{3}$, $-\frac{3\pi}{4}$, $-\frac{5\pi}{6}$, $-\pi$, $-\frac{7\pi}{6}$, $-\frac{5\pi}{4}$, $-\frac{4\pi}{3}$, $-\frac{3\pi}{2}$, $-\frac{5\pi}{3}$, $-\frac{7\pi}{4}$, $-\frac{11\pi}{6}$, -2π .

При решении тригонометрических неравенств необходимо свести неравенство к простейшему тригонометрическому неравенству, а затем решить полученное неравенство. Также необходимо уметь решать простейшие тригонометрические уравнения и ориентироваться на тригонометрической окружности.

Рассмотрим примеры.

Пример 1

Решите неравенство $\sin x \geq \frac{1}{2}$

Решение

Нарисуем тригонометрическую окружность и отметим на ней точки, для которых ордината превосходит $\frac{1}{2}$

Для $x \in [0; 2\pi]$ решением данного

$$x \in \left[\frac{\pi}{6}, \frac{5\pi}{6} \right].$$

неравенства будут

Ясно также, что если некоторое число x будет отличаться от какого-нибудь числа из указанного интервала на $2\pi n$, $n \in \mathbb{Z}$

то $\sin x$ также будет не меньше $\frac{1}{2}$. Следовательно, к концам найденного отрезка решения нужно просто добавить $2\pi n$, где $n \in \mathbb{Z}$

Окончательно, получаем, что решениями исходного неравенства будут

$$x \in \left[\frac{\pi}{6} + 2\pi n, \frac{5\pi}{6} + 2\pi n \right],$$

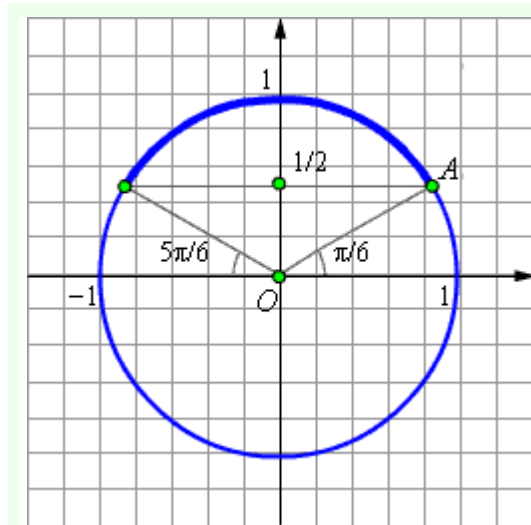
все

где $n \in \mathbb{Z}$

$$x \in \left[\frac{\pi}{6} + 2\pi n, \frac{5\pi}{6} + 2\pi n \right],$$

Ответ.

где $n \in \mathbb{Z}$

Пример 2

Решите неравенство $\operatorname{tg} \left(\pi + \frac{\pi}{3} \right) + 1 \geq 0$

Решение Обозначим $t = \pi + \frac{\pi}{3}$ тогда неравенство примет вид простейшего: $\operatorname{tg} t \geq -1$.

Рассмотрим интервал $t \in \left(-\frac{\pi}{2}; \frac{\pi}{2} \right)$ длиной, равной наименьшему положительному периоду (НПП) тангенса. На этом отрезке с помощью линии

$$t \in \left[-\frac{\pi}{4}; \frac{\pi}{2} \right).$$

тангенсов устанавливаем, что

Вспоминаем теперь, что

необходимо добавить πn , где $n \in \mathbb{Z}$, поскольку НПП функции $\operatorname{tg} x$ $T = \pi$.

$$t \in \left[-\frac{\pi}{4} + \pi n; \frac{\pi}{2} + \pi n \right).$$

Итак,

Возвращаясь к переменной x , получаем, что

$$\begin{aligned} \pi + \frac{x}{3} \in \left[-\frac{\pi}{4} + \pi n; \frac{\pi}{2} + \pi n \right) &\Leftrightarrow \frac{x}{3} \in \left[-\frac{\pi}{4} - \pi + \pi n; \frac{\pi}{2} - \pi + \pi n \right) \Leftrightarrow \\ &\Leftrightarrow \frac{x}{3} \in \left[-\frac{5\pi}{4} + \pi n; -\frac{\pi}{2} + \pi n \right) \Leftrightarrow x \in \left[-\frac{15\pi}{4} + 3\pi n; -\frac{3\pi}{2} + 3\pi n \right). \\ x \in \left[-\frac{15\pi}{4} + 3\pi n; -\frac{3\pi}{2} + 3\pi n \right), &\text{ где } n \in \mathbb{Z}. \end{aligned}$$

Ответ.

Подготовка к контрольной работе:

1. Комбинаторика

$$P_n = n!. \quad A_n^m = \frac{P_n}{P_{n-m}} = \frac{n!}{(n-m)!}. \quad C_n^m = \frac{n!}{m!(n-m)!}$$

$$\text{Например, вычислить } C_7^3: P_5 = \frac{7!}{3!(7-3)!} : 5! = \frac{7 \cdot 6 \cdot 5}{3 \cdot 2 \cdot 1 \cdot 5 \cdot 4 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1} = \frac{7}{24}$$

4. Вычислить значения выражений: 1) $5! + 6!$; 2) $\frac{52!}{50!}$.

$$\circ 1) 5! + 6! = 5 \cdot 4 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1 + 6 \cdot 5 \cdot 4 \cdot 3 \cdot 2 \cdot 1 = 120 + 720 = 840.$$

$$2) \frac{52!}{50!} = \frac{52 \cdot 51 \cdot 50!}{50!} = 52 \cdot 51 = 2652. \bullet$$

5. Вычислить: 1) C_{15}^{13} ; 2) $C_6^4 + C_5^0$.

○ Согласно формуле (16.7) получим:

$$1) C_{15}^{13} = \frac{15!}{13!(15-13)!} = \frac{15 \cdot 14 \cdot 13!}{13! \cdot 2 \cdot 1} = 15 \cdot 7 = 105;$$

$$2) C_6^4 + C_5^0 = \frac{6!}{4!(6-4)!} + 1 = \frac{6 \cdot 5 \cdot 4!}{4! \cdot 2 \cdot 1} + 1 = 15 + 1 = 16. \bullet$$

Треугольник Паскаля

--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--	--

Используя треугольник Паскаля разложить двучлен:

$$\begin{aligned}(3x + 2)^5 &= (3x)^5 * 2^0 + (3x)^4 * 2^1 + (3x)^3 * 2^2 + (3x)^2 * 2^3 + (3x)^1 * 2^4 + (3x)^0 * 2^5 \\ &= 243x^5 + 162x^4 + 108x^3 + 72x^2 + 48x + 32\end{aligned}$$

2. Скалярное произведение векторов.

6. Скалярное произведение двух векторов. Скалярным произведением двух ненулевых векторов называется число, равное произведению длин этих векторов на косинус угла между ними.

Скалярное произведение векторов $\vec{a}$ и $\vec{b}$ обозначается символом $\vec{a} \cdot \vec{b}$. Таким образом, если обозначить через φ угол между векторами $\vec{a}$ и $\vec{b}$, то

$$\vec{a} \cdot \vec{b} = |\vec{a}| \cdot |\vec{b}| \cdot \cos \varphi. \quad (10.10)$$

Скалярное произведение векторов $\vec{a} = (x_1; y_1)$ и $\vec{b} = (x_2; y_2)$ выражается через их координаты по формуле

$$\vec{a} \cdot \vec{b} = x_1 x_2 + y_1 y_2. \quad (10.15)$$

Угол φ между двумя векторами $\vec{a} = (x_1; y_1)$ и $\vec{b} = (x_2; y_2)$ определяется формулой

$$\cos \varphi = \frac{x_1 x_2 + y_1 y_2}{\sqrt{x_1^2 + y_1^2} \sqrt{x_2^2 + y_2^2}}. \quad (10.16)$$

Пример 10.7

Найти скалярное произведение векторов $\vec{a} = (-3; 2)$ и $\vec{b} = (4; 3)$.

Решение

По формуле (10.15)

$$\vec{a} \cdot \vec{b} = (-3) \cdot 4 + 2 \cdot 3 = -6.$$

Пример 10.8

Вычислить угол φ между векторами $\vec{a} = (-4; 3)$ и $\vec{b} = (3; -4)$.

Решение

По формуле (10.16) находим

$$\cos \varphi = \frac{(-4) \cdot 3 + 3 \cdot (-4)}{\sqrt{(-4)^2 + 3^2} \sqrt{3^2 + (-4)^2}} = -0,96,$$

из таблиц находим, что $\varphi = 163,7^\circ$.

Пример 3. Найти скалярное произведение векторов $\vec{a} = -2\vec{i} + 5\vec{j}$ и $\vec{b} = 3\vec{i} - 4\vec{j}$.

○ Из условия следует, что $\vec{a} = (-2; 5)$, $\vec{b} = (3; -4)$; тогда

$$\vec{a} \cdot \vec{b} = -2 \cdot 3 + 5 \cdot (-4) = -26. \bullet$$

Список использованных интернет-ресурсов:

1. <https://urait.ru/>
2. <https://www.resolventa.ru/>
3. <https://egemaximum.ru/>